

*Тема: “Страхування і
страховий ринок”*

ПЛАН

1. Організація і класифікація страхування.
2. Функції страхування.
3. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
4. Страховий ринок.

Питання для самостійного вивчення:

1. Показники, якими характеризується страховий ринок.

Петровська І.О., Клиновий Д.В. Фінанси.
Навчальний посібник.-К.:ЦУЛ.- 2002.-300
с. ст. 169-171

Страховання як економічна категорія — це сукупність особливих замкнутих перерозподільних відносин між його учасниками з приводу формування цільового страхового фонду і його використання для відшкодування збитків, заподіяних за непередбачених несприятливих обставин, а також для надання матеріальної допомоги громадянам у разі настання певних подій у їх житті.

Необхідність страхування

Страхування є гарантом компенсації збитків, заподіяних майновим інтересам держави, суб'єктів господарювання і населення. Воно значною мірою звільняє бюджет від тягара витрат на відшкодування збитків, що мають місце внаслідок руйнівних природних катаклізмів, техногенних катастроф, епідемій та інших нещасних випадків, захищає підприємців від майнових і комерційних витрат, забезпечує підтримку рівня життя громадян.

Суб'єкти страхування:

Страховик — юридична особа — страхова компанія, яка діє на підставі відповідної ліцензії, беручи на себе зобов'язання щодо створення колективного страхового фонду і виплати з нього страхового відшкодування.

Страхувальник — юридична чи фізична особа, яка на підставі відповідної угоди зі страховиком сплачує страхові внески до страхового фонду.

Застрахований — юридична чи фізична особа, якій належить страхове відшкодування при настанні страхового випадку.

Отримувач страхового відшкодування виділяється в тих випадках, коли його не може отримати застрахований.

КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Г А Л У З І

Ф О Р М И

ДОБРОВІЛЬНЕ

ОБОВ'ЯЗКОВЕ

Об'єкти страхування:

I. Нерухоме майно (будівлі, споруди) юридичних і фізичних осіб:

- ✓ Конструктивні елементи приміщень, будівель та споруд
- ✓ Зовнішні інженерні комунікації та обладнання
- ✓ Внутрішнє інженерне обладнання та комунікації
- ✓ Оздоблення та обладнання будівель та споруд
- ✓ Конструктивні споруди, що знаходяться на земельних ділянках, відведених для Страхувальника

II. Рухоме майно:

- ✓ Виробниче обладнання
- ✓ Торгівельне обладнання
- ✓ Комп'ютери та оргтехніка
- ✓ Меблі та офісне обладнання
- ✓ Побутова техніка
- ✓ Товарні та матеріальні запаси (готова продукція, сировина)
- ✓ Транспортні засоби
- ✓ інше

III. Додатково можуть бути застрахованими наступні витрати:

- ✓ Витрати, здійснені для запобігання настанню страхового випадку та зменшення розміру збитків
- ✓ Витрати, здійснені для рятування майна

Об'єктами особистого страхування виступають:

□ Життя громадян

□ Здоров'я громадян

Об'єктом медичного страхування виступає:

□ Здоров'я громадян

До **страхових випадків** відносяться:

- *Травматичне ушкодження чи інший розлад здоров'я Застрахованої особи, внаслідок нещасного випадку, що мав місце в період дії Договору страхування.*
- *Смерть Застрахованої особи внаслідок нещасного випадку, що мала місце в період дії Договору страхування.*

Об'єктом соціального страхування виступає:

- працездатність
- працевлаштування

Страхування працездатності здійснюється на випадок її постійної чи тимчасової втрати.

Страхування працевлаштування здійснюється на випадок безробіття.

Соціальне страхування має обов'язковий і добровільний характер.

В обов'язковому порядку воно здійснюється через загальнодержавні цільові фонди: пенсійний, соціального страхування, страхування на випадок безробіття.

Об'єктом страхування відповідальності виступає:

- *Зобов'язання застрахованої особи виплатити відшкодування за завдані збитки третім особам.*

Найпоширеніший вид:

Страхування громадської відповідальності водіїв автотранспортних засобів.

- *Професіональна відповідальність для осіб окремих професій, які своїми діями чи неналежним виконанням своїх обов'язків можуть спричинити збитки своїм клієнтам.*

Об'єктом страхування ризиків виступає:

- недоотриманий прибуток чи збитки при здійсненні певних господарських і фінансових операцій, які є ризикованими. Це ризики, пов'язані з кредитними і заставними операціями, з біржовими угодами, депозитними вкладками юридичних і фізичних осіб, втратами від коливання валютних курсів тощо.

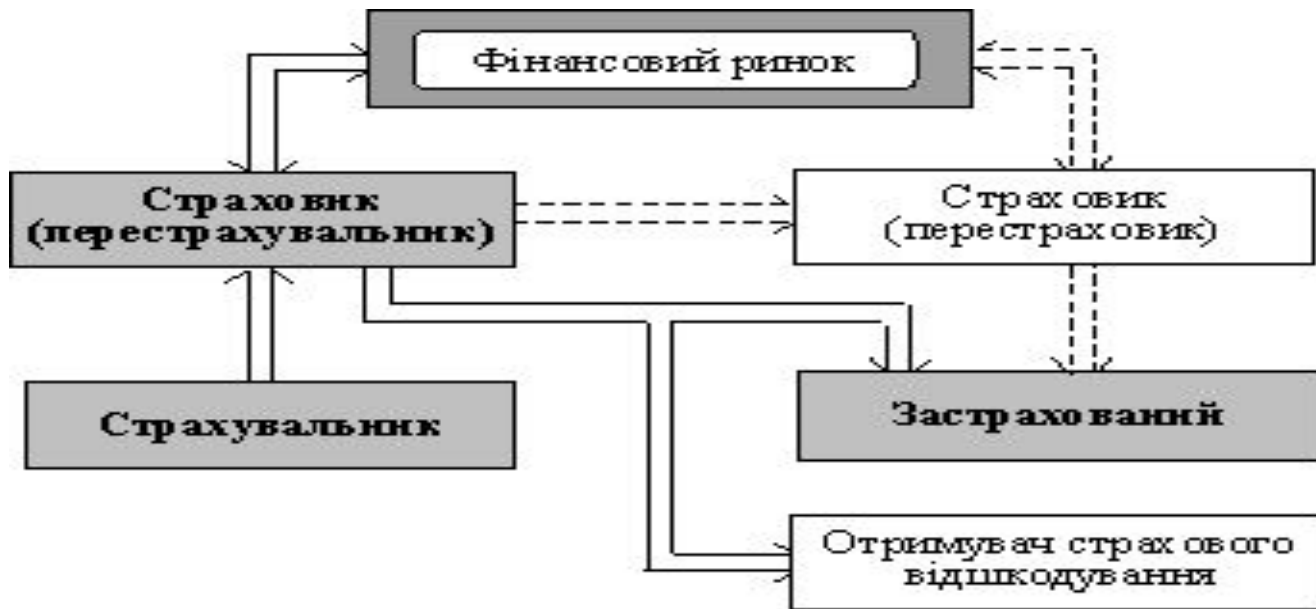
2. Функції страхування:

- *Ризикова функція* - оскільки страховий ризик як імовірність збитків безпосередньо пов'язаний з основним призначенням страхування — надання грошової допомоги постраждалим господарствам або громадянам. Саме в рамках ризикової функції відбувається перерозподіл грошових коштів серед учасників страхування у зв'язку з наслідками страхових подій.

- **Попереджувальна функція**, пов'язана з використанням частини страхового фонду на зменшення наслідків страхового ризику.
- **Нагромаджувальна (зберігальна) функція** – дозволяє реалізувати збережені страховиком фінансові ресурси при страхуванні на дожиття до визначеної страхової події (до досягнення повноліття, весілля і т.п.).
- Відповідно до вимоги **контрольної функції** здійснюється фінансовий контроль за правильним проведенням страхових операцій. Суворо контролює цільове використання фінансових ресурсів.

3. Схема 1. *Грошові потоки у страхуванні*

страхові відносини включають:

Пстрахові платежі;

Пвиплату страхового відшкодування;

Пперестраховання;

Прозміщення тимчасово вільних коштів на фінансовому ринку;

Потримання доходів від розміщення коштів на фінансовому ринку.

Страхові платежі — це переказування коштів страхувальником страховику.

Внесення страхових платежів здійснюється на основі **страхових тарифів**- розміру плати з одиниці страхової суми.

Страховий тариф (брутто-ставка)

НЕТТО-СТАВКА

Нетто-ставка відображає ту частину тарифу, яка призначена для виплати страхового відшкодування. Вона залежить від загальних розмірів страхового відшкодування та кількості страхувальників, охоплених цим видом страхування.

НАВАНТАЖЕННЯ

Навантаження відображає витрати страховика, пов'язані з проведенням страхування, та його прибуток.

Страхове відшкодування — це виплата страховиком застрахованому (або отримувачу) повної чи часткової суми збитків.

Розмір страхового відшкодування залежить від двох чинників — страхової суми і страхового збитку.

Страхова сума — це сума, на яку застрахований об'єкт страхування, або розмір максимальної відповідальності страховика за договором у разі настання страхового випадку.

Страховий збиток являє собою вартісну оцінку заподіяних застрахованому втрат.

системи визначення розміру страхового відшкодування

методи повної і пропорційної відповідальності:

За повної відповідальності страховика страхове відшкодування виплачується в розмірі заподіяних збитків, але не більше страхової суми.

За пропорційної системи відповідальність розподіляється між страховиком і застрахованим у пропорції, яка відображає співвідношення між страховою сумою і вартісною оцінкою об'єкта страхування.

Перестраховування супроводжується грошовими потоками в тому випадку, коли передання договору страхування здійснюється після отримання перестраховальником страхових платежів, які він і передає перестраховику. Якщо передається договір, з якого ще не надійшли страхові платежі, то їх внесення страхувальником буде здійснюватись одразу на адресу перестраховика.

Взаємовідносини з фінансовим ринком характеризують розміщення на ньому тимчасово вільних коштів страхових фондів і отримання від цього доходів.

Отримані доходи розподіляються на дві частини. Одна формує доходи страхових компаній і становить певну частину їхнього прибутку.

Друга частина спрямовується безпосередньо на формування страхових фондів. Вона характеризує здешевлення страхування для страхувальників за рахунок використання їхніх коштів (страхових платежів) на фінансовому ринку. Це важлива складова раціонального й ефективного використання фінансових ресурсів країни в цілому.

Страхові відносини між суб'єктами страхування і грошові потоки регулюються відповідними угодами між страховиком і страхувальником, які мають юридичну силу.

*Документ, що засвідчує факт страхування, називається **страховим полісом** (свідоцтвом).*

Він видається страховиком після сплати страхового внеску (разового чи першого). У страховому полісі вказуються об'єкт і вид страхування, строки дії договору і страхові випадки.

4. Поняття **страхового ринку** трактується в економічній літературі в двох аспектах.

- **По-перше, страховий ринок** — це особлива сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу є специфічна послуга — страховий захист і де формується її пропонування і попит на неї.
- **По-друге, страховий ринок** являє собою складну інтегровану систему страхових і перестрахових організацій (страховиків), що здійснюють страхову діяльність.

Об'єднавши ці два підходи, можна визначити:

страховий ринок як сукупність страхових компаній і послуг, що ними надаються.

Принципи функціонування страхового ринку:

- демонополізація страхової справи;
- конкуренція страхових організацій з надання страхових послуг, залучення страхувальників і мобілізації грошових коштів у страхові фонди;
- свобода вибору для страхувальників умов надання страхових послуг, форм і об'єктів страхового захисту;
- надійності і гарантії страхового захисту.

Суб'єктами страхового ринку є:

- ❖ *страховики* (страхові компанії), які надають страхові послуги;
- ❖ *страхувальники* (фізичні і юридичні особи і держава);
- ❖ *посередниками* в проведенні страхування виступають страхові агенти і страхові брокери (брокерські фірми).

Страхові агенти це, як правило, *фізичні особи*, які укладають угоди страхування зі страхувальниками від імені страховика. Страховими агентами в деяких випадках можуть бути *юридичні особи*. Це транспортні підприємства, котрі здійснюють обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті, нотаріальні контори, банки, які поряд із послугами з основної діяльності можуть укласти договори страхування. Взаємовідносини страхових агентів — юридичних осіб зі страховиками регулюються відповідними угодами.

Генеральні страхові агенти — це фізичні особи, уповноважені одним або кількома страховиками у тому чи іншому адміністративно-територіальному регіоні.

Вони мають право наймати на роботу страхових агентів, яким виділяється зона обслуговування й види страхування, які вони можуть здійснювати.

Страхові брокери, також виконуючи функції укладання угод, діють від імені страхувальника, добираючи йому найвигідніші умови і надійні страхові компанії. Вони можуть надавати консультаційні послуги і страховикам. За свою роботу страховий брокер отримує винагороду у формі комісійних виплат.

організаційно-правові форми страхових компаній:

- державна страхова компанія;
- акціонерні страхові товариства;
- товариства взаємного страхування;
- страховий пул - добровільне об'єднання страхових компаній, що створюється на основі угоди між ними в цілях забезпечення економічної стабільності страхових операцій;
- концерн — об'єднання підприємств, включаючи страхове товариство, що здійснюють сумісну діяльність;
- господарські асоціації — договірні об'єднання підприємств та страхової компанії, утворені для сумісного здійснення однієї чи кількох функцій;

□ консорціум — тимчасові договірні об'єднання виробничих підприємств та страхових компаній для розв'язання конкретних завдань, реалізації великих цільових програм та проектів;

□ спеціалізовані консалтингові фірми (компанії) страхових експертів.

Функціонування страхового ринку пов'язане з поняттями:

□ **Страхове поле** — це наявність потенційних страхувальників з певного виду страхування.

Страхове поле визначає потенційні масштаби страхування.

□ **Страховий портфель** являє собою сукупність укладених певною компанією угод як з окремого виду страхування, так і з усіх видів.

Мета страхової компанії— сформувати якомога більший страховий портфель, адже це збільшує доходи і здешевлює страхування.

Специфічним товаром на страховому ринку є *страхові послуги*.

Страховий ринок залежно від масштабів попиту і пропозиції на страхові послуги **можна поділити на:**

❖ **Місцевий (регіональний)** страховий ринок — це, як правило, обмежений певною територією та вузькоспеціалізований ринок страхових послуг.

Його функціонування забезпечує потреби конкретного регіону у страховому захисті.

❖ **Національний (внутрішній)** страховий ринок покликаний задовольняти економічні потреби та реалізувати економічні інтереси страховиків та страхувальників у межах національної економіки.

- ◆ **Світовий (зовнішній, глобальний) страховий ринок** *сприяє задоволенню потреби у страховому захисті страхувальників усього світу.*

За галузевими критеріями структура страхового ринку поділяється:

- ✓ **Ринок особистого страхування в Україні поділяється на такі сегменти:**
  - *страхування життя;*
  - *страхування від нещасних випадків;*
  - *страхування додаткової пенсії;*
  - *медичне страхування.*

Ринок майнового страхування включає:

- *страхування майна підприємств;*
- *страхування врожаю сільськогосподарських культур;*
- *страхування домашнього майна громадян;*
- *страхування транспортних засобів та ін.*

Домашнє завдання:

- Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія) :
Навч. Посібник.-К.:КНЕУ, 1999.-164с. ст.
69-76
- Повторити: т.2 Фінансова система
Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія) :
Навч. Посібник.-К.:КНЕУ, 1999.-164с.
ст.27-43